

Hükümetin İnsan Hakları Danışma Kurulu'nun Azınlık Raporuna yönelik tutumunu değerlendirebilir misiniz?

Bizim kurulumuz Başbakanlığa bağlı bir tür yarı-özerk kuruluştur. Masrafları Başbakanlık bütçesinden çıkar, ayrı Yönetmeliği vardır, resmî binada toplanır, vs. Diğer yandan, bu yönetmeliğin "Kurul'un Görevleri" başlıklı 5. maddesinin a, b, ve d şıkları gereğince insan hakları konusunda verdiği "tavsiyelerde bulunmak, öneriler ve raporlar sunmak, görüş bildirmek, idari önlemlerin alınmasını tavsiye etmek" yetkilerine sahiptir. Rapor da zaten bu maddeye dayanarak hazırlanmıştır.

Hükümet, Rapor'un duyulmasından sonra çeşitli aşamalardan geçen bir tutum izledi:

Önce, Rapor'u bir süre görmezden geldi. "Böyle bir rapor bizi ulaşmamıştır" dedi. Fakat "milliyetçi" kanattaki saldırı doz artınca ürktü. Bir yandan "Biz bu Rapor'u istemedik, kendileri yazmışlar" dedi, bir yandan da hükümet sözcüsü Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in ağzından "Entel çaba ürünü" olarak yorumladı.

Aslında, bu hükümette reformcu tutumuyla dikkatleri çekmiş bir bakan olan Çiçek, daha sonraki günlerde bu tutumunu, Rapor'u "*Entel fitne*" (Adnan Ekinci, *Radikal*, 19.11.2004) olarak nitelermeye kadar götürerek olayın gözlemcilerini şaşırtacaktır. İHB Vahit Bıçak ise Rapor'un resmî olmadığını ileri sürecektir.

Hükümet niye böyle davrandı?

Bir kere, çok yönden saldırıya uğrayan bu türden belgelerin akıbeti bu Rapor'un da başına geldi. TOBB'un Prof. Doğu Ergil'e hazırlattığı "Doğu Raporu" Ağustos 1995'te açıklandığında büyük saldırıya uğrayınca, TOBB ortadan yok olmuştu. TÜSİAD'ın Prof. Bülent Tanör'e hazırlattığı "Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri" raporu aynı tepkiyi yaratınca, ortadan yok olma sırası bu sefer TÜSİAD'a geldi. Bu seferki durumda AKP Hükümeti, bu iki kuruluştan da "haklı"ydı: Yukarda da değindiğim gibi, Rapor'u ısmarlamamıştı; İHDK bunu kendine görev sayarak kendiliğinden hazırlamıştı

İkincisi, Hükümet 17 Aralık 2004'ten önce sorun istemiyordu. Oysa, kendisine karşı olan ne kadar insan ve kuruluş varsa, hükümete saldırmak için Rapor'u fırsat bildi. Hükümet bu beklemediği sertlikteki saldırılar sonucu korktu ve hatta resmen kroke (*groggy*) olarak Rapor'a saldırmaya başladı.

Nihayet, hükümet, bu Rapor'u, daha yazılımı bitmemiş ve dolayısıyla açıklanmamış olan başka bir raporla, İHDK'nin 2004 İnsan Hakları Raporuyla karıştırdı! Nitekim, çok samimi bir insan hakları savunucusu olmakla tanınmış TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış bile bu karıştırma yüzünden "*Kurul, hiç de hoş olmayan bir rapor hazırlamıştır. Rapor'da parlamentoya, hükümete ve başbakana hakaret edilmiş, olay şova dönüştürülmüştür*" dedi (*Birgün*, 03.11.2004). Tabii ki Rapor'da parlamentoya, hükümete ve başbakana getirilmiş bir eleştiri bulunmak şöyle dursun, bu kurumlarla ilgili tek bir sözcük bile yer almıyordu.

Sonuç olarak, bu Rapor olayı, AKP hükümetinin insan haklarındaki iyileşmenin arkasında ne kadar durabildiğini açık biçimde gösterdi.

İnsan Hakları Danışma Kurulu işlevini yerine getirebilmekte midir? İşlevini yerine getirmesinin önündeki engeller nelerdir?

Bence, İHDK işlevini ciddi biçimde yerine getirmiştir. Yani, Türkiye’de insan hakları konusunda hem kendisinden istenen 1 rapor hazırlamış, hem de kendisinden istenmeden birçok rapor hazırlamış ve kamuoyuna açıklamıştır. Azınlık Hakları ve Kültürel Haklar raporu bunların yalnızca bir tanesidir. Sadece bu Rapor bile Türkiye’de bu konuların tartışılmasını sağlamış olması bakımından büyük katkıdır.

Diğer yandan, bu Rapor’da kullanılan terimlerin ve yaklaşımın artık Türkiye’deki tartışmalarda mutlaka kullanılacağı kesindir ve kullanılmaya da başlanmıştır. İnsanlar bunları öğrendikten sonra artık daha doğru ve ilerici düşünecektir ve yazacaktır.

Rapor’a gösterilen resmî tepki, İHDK’dan bunların beklenmediğini, bu Kurulun göstermelik olarak görüldüğünü ortaya koymuştur. Ama İHDK bu durumu kat kat aşmıştır.

Aştığı içindir ki, şu sıralarda feshedilmek istenmektedir.

Fakat, gerek bireyler gerek toplumlar, ulaştıkları bir düzeyden daha aşağıya inmezler.

İHDK yerine kurulmak istenen ve hükümetlerin emri altında planlanan yeni oluşum, ne olursa olsun, bu ülkedeki insan haklarını geliştirmekten alıkoyma gücünü kendinde bulamayacaktır. Bu noktadan sonra insan haklarını bu ülkede engellemek kimsenin harcı değildir. Dış dinamikten kaynaklanan mekanizma, yani iç dinamik, harekete geçmiştir.

Raporu yırtanlar ve yazarları “kan akacak” diye tehdit edenler, engellemek değil, bu yürüyüşü ancak hızlandırdıklarının farkında bile değillerdir. İşte, bunun adına diyalektik diyoruz. Baba diyalektik!